

Zpravodaj

94. JIRÁSKŮV HRONOV

#PROSTEHRONOV

Luděk Horký: Vycházím z lidí, kterými jsem obklopený

Představovat hronovskému čtenářstvu dramaturga, režiséra a televizního producenta Luděka Horkého je asi skoro nošením nočního ptactva do středomořských metropolí. Faktem ale je, že dnes je ten slavný den, kdy si připomínáme týdenní výročí od jeho padesátých narozenin – a tak je nasnadě, že ve Zpravodaji přinášíme také bilanční rozhovor.

Jaké jsou tvé nejranější vzpomínky na divadlo?

Jednoznačně souvisejí s dědečkem Neprašem a s maňásky, které jsme doma měli. A také s loutkovým divadlem, které jsem dostal, když mi byly asi čtyři roky, od Ježíška. Dědeček, když nás hlídal, hrál mnoho loutkových grotesek. Stále si něco vymýšlel a mně až v době, kdy jsem studoval divadelní vědu, došlo, že díky němu jsem se autenticky dostal k prvorepublikové kašpárkiádě. Myslím, že tohle setkání s divadlem mě hodně zformovalo.

A opravdové divadlo?

Vyrůstal jsem na Starém Městě v Praze, tři minuty cesty od Divadla Jiřího Wolkera. Tenkrát to bylo činoherní divadlo pro děti. Babička s dědečkem bydleli u Staroměstského náměstí minutu a půl od Říše loutek. Tahle dvě divadla určovala mé dětství. Když jsem potom byl starší, první divadlo, které jsem miloval, bylo televizní nastudování operet. Populární činoherci v nich otvírali pusy a někdo za ně krásně zpíval. A děda Nepraš, o kterém jsem již mluvil, mě ve zhruba dvanácti letech

vzal do Hudebního divadla v Karlíně na operetu *Krásná Galatea*.

A jak ses dostal k divadlu jako takovému?

Hodně jsem chtěl chodit do nějakého dramataku, abych mohl hrát divadlo jako herec. Byl jsem ovšem nesmělý, obtlouštěl, šikanované dítě, které doma mluvil hodně, ale venku ze mě nevyrazili jediné slovo. A pak maminka jednoho dne přišla s tím, že našla turistický kroužek mladých průvodců Prahou. Že si tam budeme hrát na strašidla a že je to také trochu dramataček. Tak jsem se dostal do normálního turistického oddílu a na dlouhá léta mu propadl. Hory miluji do dnešní doby a na výlety a čundry chodím dodnes poměrně často. Divadlo tedy bylo na dlouho odloženo.

A co se stalo, že ses k němu vrátil?

V sedmé třídě jsme měli perfektní výtvarkářku. Děla s námi spoustu akcí mimo školu. Ostatní učitelky ji nenáviděly právě proto, že my jsme ji milovali. Děla s námi například masopustní divadlo podle E. F. Buriana. Půl roku jsme vyráběli masopustní maškary a pak jsme nastudovali pochůzkové divadlo a hráli jej v rodných Cerhovicích paní učitelky. Hrál jsem tehdy Žida a Strakapouna, což byly mé první herecké zkušenosti. Pak už šlo všechno jako na běžícím páse.

Jak dlouho jsi vlastně v oboru?

Profesionálně to mohu datovat tak, že první placená recenze mi vyšla ve Večerníku Praha, když mi bylo devatenáct let. V červnu roku 1993. Byla to velká

událost. Všechny tetičky a babičky si musely koupit *Večerník Praha*. Bohužel to vyšlo pod jménem Luděk Mokřý. Nebyl to záměr. Všechny příbuzné mi vynadaly. V té době jsem již čekal, jak jsem dopadl u přijímaček na divadelní vědu na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy.

V roce 1993 jsi tedy začal studovat divadelní obor...

Bylo v ten samý rok, kdy jsme si společně s Radkou Tesárkovou v divadle Radar v pražských Holešovicích řekli, že zkusíme náš dramataček trochu oživit. Udělali jsme tedy velký nábor. Obcházeli jsme školy s letáčky. Dodnes na to někteří lidé z Radaru vzpomínají a dělají si z nás legraci, jak jsme byli trapní. Nicméně se to podařilo a do roka byl z dvacetičlenného dramatačku sedmdesátičlenný soubor. Dnes je to divadelní soubor divadla Radar, kde jsou děti od čtyř let a je nás dohromady okolo tří set dětí i dospělých. Od roku 1994 jsem v Radaru působil pod smlouvou jako lektor.

A pak ses dostal k Divadlu ABC?

To byl klíčový moment v mém profesionálním životě. Na divadelní vědě jsme měli vykonávat roční stáž během prvních tří let studia. Já si tenkrát vyprosil stáž u Milana Schejbala, tehdejšího a vlastně i současného guru amatérského divadla. Byl tehdy čerstvě uměleckým šéfem ABC. V roce 1995 jsem k němu nastoupil do inscenace *Frank V.* od Friedricha Dürrenmatta. Byla to pro mě ohromná zkušenost, ale také ohromná radost. Po skončení stáže si mě totiž zavolali dramaturgyně Jana Paterová a režisér Milan Schejbal pokračování na str. 2

4

úterý

6. 8. 2024

pokračování ze str. 1

a zeptali se mě, jestli bych tam nechtěl pokračovat – jako asistent Jany Paterové. Tak jsem se dostal k profesionálnímu divadlu a dodnes na to moc rád vzpomínám.

Bylo to tvoje první životní dobrodružství spojené s divadlem. Patřilo k těm největším?

Myslím, že ano. Šel jsem do divadla ABC s ohromným očekáváním. Dostat se do tohoto divadla bylo něco, po čem jsem toužil. Šlo o velké divadlo s velkými divadelními osobnostmi v souboru. Naučil jsem se tam velmi mnoho. Zde jsem hrál i svůj první zaskok, byl jsem z toho naprosto vydešený, to bylo také dobrodružství, na které se nezapomínám.

A další velká divadelní dobrodružství?

Rozhodně putování s kočovným divadlem. Chodili jsme od vesnice k vesnici. Vyhlásili nás místním rozhlasem a večer jsme hráli *Tři sestry a jeden prsten* od Jana Wericha. Všem nám bylo okolo šestnácti let a byl to ohromující nezapomenutelný zážitek. Objeli jsme Telč a okolí a čuchli si ke kočovnému divadelnímu životu. Další dobrodružství se pak už týkalo divadla Radar. S inscenací *Poručík z Inishmoru* jsme byli Artamou vysláni na festival do Tyumeni. Bylo to na Sibiři, hluboko v Rusku. Střetli jsme se s naprosto jinou realitou. Vezli jsme tam hru o irských teroristech. Bylo to hodně hořkosladké. Bylo to pochopitelně ještě před válkou na Ukrajině. Jsem hrdý na to, že hned první noc náš soubor společně se souborem ze Slovenska vypil velký tyumenský bar tak, že došla veškerá vodka. Představení se nám povedlo o trochu méně, ale na to se historie neptá.

Jak bys popsal svoji kariéru? Hovořil jsi o dědečkovi a divadle ABC. Které další momenty jsou klíčové?

Začal jsem s kariérou skutečně poměrně mladý a klíčových okamžiků je celá řada. Určitě to bylo tehdy, když jsem se dostal na školu. Měl jsem štěstí, že jsem na divadelní vědě potkal silnou generaci pedagogů. Anglosaské divadlo a divadelní kritiku mě například učil Milan Lukeš, ruské divadlo Vlasta Smoláková, antické divadlo Eva Stehlíková a dramaturgii Zdeněk Hořínek. Byla to jedna kapacita vedle druhé. V prvním cyklu studia do tzv. malých státnic jsem to plně využíval. Druhým zlomovým bodem bylo, že jsem se přes to, že jsem byl v ABC, nevykašlal na školu a dodělal diplomku a státnice.

O čem jsi psal diplomku?

O metodách v pražském divadle pro děti a mládež ve čtyřicátých letech dvacátého století. Tehdy vzniklo první české specializované profesionální činoherní divadlo pro děti. Bádám jsem tenkrát v archivu Divadla v Dlouhé. Hluboko v druhém suterénu měli starou almaru, ve které jsem objevil část osobní pozůstalosti – kompletní korespondenci Míly Mellanové, zakladatelky Pražského divadla pro mládež. Tři balíky jsem si vzal na studium domů, což byla klika. Vzápětí přišly povodně a celý sklep se ocitl pod vodou. Ty tři balíky byly jediné, co se podařilo zachránit. Postavil jsem na nich diplomku. Objevil jsem spoustu velmi cenného materiálu.

Vraťte se ke klíčovému momentům tvé kariéry...

Dalším klíčovým momentem byla určitě moje první samostatná dramaturgie v divadle ABC. Šlo o kon-

verzační komedii Neila Simona *Čhci k filmu*. Tehdy jsem si porozuměl s režisérem Jiřím Fréharem natolik, že si mě poté pro další hru vyžádal. Byl to další vstup do divadelní dospělosti. A další klíčový moment mého života byl okamžik, kdy se Milan Schejbal stal z respektovaného nadřízeného kamarádem. Začali jsme si víc povídat o amatérském divadle. Oba jsme věděli, že se v této oblasti pohybujeme.

Milan Schejbal byl již tehdy žijící legendou amatérského divadla...

Amatérské divadlo není možné v mém případě oddělit od toho profesionálního. Obě se neustále prolínají. Proto byl také dalším zásadním momentem okamžik, kdy jsem na Jiráskův Hronov nejel jen jako divák, ale také se souborem a inscenací. Je to právě ta doba, kdy jsme se s Milanem začali kamarádit a já si toho dodnes velmi vážím. Je to jeden z mužů, kteří mi vedle dědečka a tatínka dali do života nejvíc.

Z divadla ABC jsi odešel ve stejnou dobu jako Milan...

Zpětně musím říct, že to byl pozitivní okamžik mé kariéry. Milana, mě, Pavlínu Schejbalovou a Kateřinu Fixovou z ABC vyhodili po změně vedení Městských divadel pražských. Bylo by pro mě určitě velmi těžké se za jiných okolností rozhodovat, zda odejít. To, že jsem odejít musel a musel najít nové profesní výzvy, mě posunulo hodně daleko. A to jak v televizi, kam jsem se přesunul jako dramaturg televizních pořadů pro děti, tak v oblasti divadla. Od té doby jsem hostoval v řadě divadel v řadě inscenací. To, že jsem se musel rozkoukat a najít nové spolupracovníky, mě skutečně velmi posunulo.

Na čem jsi tehdy pracoval v televizi?

V televizi mi pomohl projekt *Kabarety z marinogotky*. Vymyslel jsem si jej, protože jsem nostalgicky ulpíval na *Malých televizních kabaretech*. Chtěl jsem vymyslet formát, který by zohlednil současný jazyk a styl humoru pro děti. Vznikla velmi dobrá herecká parta, ve které byla Lucka Pernetová, Klára Sedláčková, Marek Němec a Tomáš Pavelka. Troufám si tenkrát mezi scénáristy oslovit velmi mladé začínající lidi, kteří mě zaujali u divadla. Byli to David Drábek a Petr Kolečko. S oběma jsem potom spolupracoval i u profesionálního divadla. Díky tomuto formátu jsem začal být respektovaný jako televizní dramaturg a získal jsem spolupracovníky pro své další umělecké kroky.

Tvoje kariéra v televizi ovšem pokračovala. Dnes jsi podstatně dál...

Podporován týmem kamarádů, kolegů, dramaturgů jsem se po čase ucházel o post šéfdramaturga Centra dramaturgie tvorby pro děti a mládež. Společný projekt se povedl a já jsem měl hned k dispozici skvělý tým.

Důležitých okamžiků ve tvém životě je opravdu hodně...

Je to tak. Nesmím zapomenout na některé další. V roce 1997 v lednu jsme s kolegyní Janou Ře-

hořkovou založili HROBESO. To byl rozhodně zlomový bod v mé kariéře. A další důležitý moment byl, když mi PhDr. Milan Strotzer nabídl jako lektorovi seminář na Hronově. A také, když mě Simona Bezoušková oslovila, zda bych nechtěl dělat porotce na národní přehlídce v Děčíně. Seznámil jsem se tam s dalšími porotci. Třeba s šéfem Katedry divadelní vědy Petrem Christovem nebo režisérem Petrem Haškem, se kterým dodnes spolupracujeme. Ze setkání s Petrem Christovem zase vykristalizovala nabídka, abych o divadle pro děti a mládež přednášel na Katedře divadelní vědy.

Vlastně vše, čeho jsi dosáhl, souvisí s amatérským divadlem...

Po celou dobu mé kariéry se můj profesionální život kompaktně a neustále prolíná s mým životem u amatérského divadla. Nedá se to oddělit, jsou to spojené nádoby.

Jaký je vlastně tvůj přístup k tvorbě a režii inscenace?

Docela rychle jsem se naučil, osud mi to tak seslal, obklopovat se lidmi, kteří dokážou tvořit lépe než já. Nebát se toho, že budu vypadat trapně, když jsem vedle člověka, který je ještě lepší profesionál než já. Pokud je moje práce něčím specifická, je to tím, že rád pracuji tandemově. I v režii jsem rád, když jde o režii dvou lidí. V HROBESU jsem takhle deset let aktivně spolupracoval s Jiřím Panznerem. Tandemově jsem spolupracoval pět let i s Denisou Novou. Podobně mi to funguje i v televizi. Pokud jde o projekt, který vymyslíme od Adama, vždycky chci, aby společně pracovali dva až tři dramaturgové. Vyhovuje mi nebýt na to sám. Ideální je, když se na představení podílí celý tvůrčí kolektiv. Ovšem pravomoci musí jít ruku v ruce s odpovědností. A ve větším kolektivu je nutné, aby zde existovala osoba, která je respektovaná a je v roli člověka, který celý projekt řídí. Měl by to být typicky režisér.

Co tě v tvorbě nejvíc inspiruje?

Hodně vycházím z lidí, kterými jsem obklopený. Divadlo je kolektivní dílo. Jestli mám nějakou silnou stránku v rámci přípravy režijně-dramaturgických koncepcí inscenace, je to právě moje schopnost obklopit se takovou sestavou lidí, která inspiruje sebe navzájem. Baví mě zajímavě, dynamicky kombinovat lidi v týmu a podle mě to je takových dvacet procent úspěchu.

Poslední otázka je přesně tak patetická, jak to nesnášíš. Co bys chtěl, aby si lidi pamatovali o tvé práci?

Nemám v oblibě v oblasti umění stavitele pomníčků. A nenechám se do té role vmanipulovat ani novinářem Zpravodaje Jiráskova Hronova. Jediné, co bych si asi fakt přál a určitým způsobem to souvisí s tím, co po člověku zbyde, je následující: Byl bych moc rád, abych byl ve všech projektech v televizi i divadle dobře nahraditelný a zastupitelný. Abych už v době, kdy na projektech pracuji, udělal pro následnou zastupitelnost maximum. Aby věci, které dělám dlouhodobě, a kolektivy, které dlouhodobě vedu, byly nastaveny tak, aby na mně nebyly závislé.

Honza Švábča

2

Pavol Smolárik: Mám rád hudebnost v jakékoliv formě

Mezi osobnostmi letošního lektorstva je také zdánlivě nenápadný, plachý člověk, který je ve skutečnosti jednou z nejvýraznějších hereckých osobností pražského nezávislého divadla. S přemýšlivým, nadaným a vždy vlídným Pavolem je vždycky radost promluvit, což jsme také nad džbánkem ledového touaregu v hronovské čajovně učinili.

Vedla tvoje cesta k dnešní profesi nějakým způsobem přes amatérské divadlo?

Vedla. S divadlem jsem začal v Bratislavě v souboru, kde působil mimo jiné i režisér Marián Amstler. Bylo to Biele divadlo, vyhlášený mládežnický soubor, který měl víc podsouborů. Já tam začal na střední, asi ve čtrnácti.

Uvažoval jsi pak i o nějaké jiné studijní cestě, nebo bylo jasné, že chceš studovat divadlo?

Těch cest bylo – po slovensky povedané – *neúrekom*, takové krásné slovíčko. Bylo jich mnoho. Nakonec jsem se přihlásil asi na devět vysokých škol a každé byla úplně jiná, některé byly umělecké, některé byly jazykové zaměřené, některé byly politologické. Už si ani vlastně nepamatuju, na co všechno jsem se přihlásil. To rozpětí bylo prostě šílené, ale už jsem měl divadelní zkušenost a byl jsem celkem povzbuzován, že to

by mohla být cesta, tak jsem se hlásil zároveň na VŠMU i na KALD DAMU a jelikož KALD vyšel jako první, tak to bylo asi jasný.

3

úterý 6. 8. 2024

Jsi na Jiráskově Hronově poprvé?

Před několika lety jsem tu byl s Divadlem Letí s inscenací *Olga (Horror z Hrádečku)*, kterou jsme hráli v inspirativním programu, ale v roli návštěvníka a dokonce i lektora jsem tu poprvé.

Čemu se tvůj seminář věnuje?

Jmenuje se Pohyb slovem – a jak název napovídá, je to propojování pohybu a slova. Je tam hodně abstraktních věcí, ale zároveň se snažím být v mnoha ohledech pečlivý, přicházet věcem na kloub, nic nevynechat, ukazovat lidem, že všechno souvisí se vším. V současné době se stává, že se třeba ve městech vysázejí stromy a pak už se o ně vlastně nepečuje. Já jdu vždycky od kořenů a myslím na všechny součásti, které ten strom má a o které je potřeba pečovat. Když se bavíme o slově, tak mě logicky zajímá to, že slovo vychází z písmena, a že to písmeno musí nějak vzniknout – a že musí vzniknout v těle, abychom to slovo mohli vyslovit. Je potřeba se nadechnout, a abychom se mohli nadechnout, musíme být někde, kde se nadechnout můžeme. Takhle by se dalo pokračovat až do posledního atomu, ale zase tak daleko nezabíhám – snažím se těm lidem otevírat nové prostory, nová dvířka, překvapovat je, aby nějakým nacházením překvapovali i sami sebe. Dneska jsme měli třeba téma hravost, obraz a slovo, gesto a slovo. Těch možností, jak se dá pracovat, je strašně moc, ale zatím mi ten třídní seminář stačí.

V anotaci se taky pracovalo se zkratkou PS, což je tvůj monogram, ale zároveň to vede k tomu, že i ticho je nějakým způsobem důležité.

Rozhodně! S tichem pracujeme taky... Ticho a ztišení se, vnímání toho, jak ticho působí, když jsem

sám, jak ticho odráží ten prostor, ve kterém jsem, co znamená ticho, když je nás osmnáct. Tyhle věci mě hodně baví. Změna pohledu, změna měřítka. Přicházím na to díky seminaristům postupně i sám, oni mi hodně věcí krásně vrací a i mně otvírají nové prostory. Moc mě to baví.

Slovo, ticho a taky pohyb jsou klíčové věci v tvorbě našeho společného kamaráda Jiřího Austerlitz (Adámka), který tady na Hronově taky před pár lety vedl dva semináře. Ty jsi hodně jeho herec, ale celkově máš mnoho tváří: vedle experimentů hraješ pro děti v Minoru, ta zmíněná Olga v Divadle Letí je v podstatě pravidelná činoherní inscenace, my dva jsme spolu v Městských divadlech pražských dělali muzikál Lazarus, kde řadíš v démonické roli s písněmi Davida Bowieho, s Matijou Solcem a dalšími máš legendární kapelu Fekete Seretlek... Cítíš se někde nejvíc doma, nebo ti vyhovuje tahle mnohohvězdnost?

Nejvíc doma se logicky člověk cítí tam, kde ví, že mu to jde – a v tom, co jsi vyjmenoval, pevně věřím, že mi to nějakým způsobem jde doopravdy. Když má člověk sebevědomí, tedy když si je vědom sám sebe a toho, že mu to jde, tak se v tom cítí příjemně. To, že je to zároveň pestré a že si můžu vždycky odskočit jinam a dává smysl druhý den hrát někde úplně jinde s někým úplně jiným úplně jiný styl, to mě vlastně nabíjí a dělá mi to dobře. Ale obecně mám prostě rád, když se hodně používá hlas třeba ve formě zpěvu, nebo když je přítomná hudebnost v jakékoliv formě. Proto asi i ta dlouhodobá spolupráce s Jirkou Austerlitzem, protože ta hudebnost a rytmizace slov je takový fascinující svět. Svým způsobem je to i voiceband nebo *théâtre musical*, jak se to správně jmenuje. Je to úchvatná a v Čechách pořád obecně dost málo zastoupená záležitost.

Jak to vypadá dnes s herectvím na volné noze? Je to na užití? Nebo to jde na dřev a třeba pracuješ víc, než bys chtěl?

Když začnu od konce – to si myslím, že ne. Že si dokážu uhlídat svůj komfort a nějakou psychohygienu. Samozřejmě když jsi na volné noze, tak jsou to takové prudké nárazy – někdy se ti to poskládá tak, že ten týden je prostě úplně bláznivý. Pak se ale musíš naučit si to nějakým způsobem a vykompenzovat. Co se týče financí, tak třeba léto je tragické, takže si na něj musím našetřit. Jsou to skoro tři měsíce, protože divadla končí dřív než úplně na konci června a začínají trošku později než úplně na začátku září. Nikdy jsem se ale našetřít nedostal do tísně nebo velkého trápení, co s tím. Možná to souvisí s nějakou tou mou variabilitou, o které jsi mluvil – že mám těch věcí dost, aby mě to naplňovalo a zároveň abych na tom finančně byl nějak důstojný. Myslím, že jsem neměl období, kdy bych si musel stěžovat.

Michal Zahálka

Zachovat si bezprostřednost

V zákulisí Čapkova sálu. Dobrý den, pardon, můžu se zeptat, vy jste? Ne, to nevadí, jasně, vy jste od těch druhých, děkuju. Tříkrát obejdu sál i jeho okolí. Tybrďo, kam odešel soubor? Jak já udělám rozhovor? Terko, prosím tě, nemáš náhodou... tak já poprosím Honzu. Jé Michale, hele náhodou asi nemáme, ale kdyžtak zavolám Honzovi... Ahoj Šárko, prosím tě, Lukáš poptává kontakt na... No to asi... Nevadí, já seženu Honzu. Počkej zavolám, a ne, nemusím... A vida! Takto výpravně, podobně jako Koza se stříbrným zvonkem, jsem si došel pro rozhovor s pedagožkami Václavou Makovcovou a Janou Barnovou. Tak vy jste pěkný!

Prozradíte nám, proč zrovna Tři boty?

VM: Naše vesnice se jmenuje Třebotov a četly jsme ve staré kronice, že existovala varianta, která tvrdí, že název vesnice vznikl z toho, že se v okolí našly tři boty. Tříbotov – Třebotov – Tři boty. Což zní možná trochu jako blbost, ale nám se to strašně líbilo.

Na svém webu se ptáte dětí, jak si pamatují vznik souboru. Jedna z odpovědí, která mě zaujala i pobavila, je: „Chtěl bych vylepšit naši snahu. Dokázal jsem se vžít do souboru. Mám radost, že jsem v souboru. Mám radost, že v souboru bouchám tyčema.“ Tak mě zajímá, jakým způsobem vlastně probíhá váš školní rok?

VM: Tohle jsou děti ze třetí a ze čtvrté třídy a máme zkoušky vždy jednou týdně, v pátek odpoledne, dvě hodiny. A když nám začne téct do všech tří bot, tak začneme přidávat vikendy. Máme pak školu celou pro sebe a to je sajgon. Je to naše dlouholetá dobrovolná aktivita – připravit a nazkoušet představení. Máme na to nabalené samozřejmě ještě další aktivity a chceme, aby si to děti i nějak přehrnuły přes ten život a s něčím propojily.

Kdo přišel s námětem použít pohádky ze sbírky Strom pohádek z celého světa? Vybírali jste pečlivě, přečetly jste je s dětmi všechny?

VM: Vždycky začínáme my dvě. Uděláme předvýběr a děti do toho přitáhneme až ve chvíli, kdy se to předčítá společně. Oni se pak částečně na výběru podílí – něco se nám líbí rovnou, my je taky trochu musíme namotivovat, že...

JB: A z obou knížek už jsme navíc čerpaly dřívě. Když jsme vybíraly tehdy poprvé, tak jsme si myslely, že máme už ty nejlepší, ale našly jsme i na podruhé.

pokračování na str. 5

No tak vy jste pěkní!

To si takhle vezmete jeden z dílů *Stromů pohádek z celého světa* od Vladislava Stanovského a Jana Vladislava a vyberete si tři z nich. *Pohádku o malířce stařence a malířce kosti*, dědečkobabičkovskou *Pohádku o domečku z hlíny a domečku ze soli* a završíte to roztomile repetitivní *Pohádkou o koze se stříbrným zvonkem*. Pečlivě to rozmyslíte a připravíte. No, a pak to dáte dětem. A vida!

Inscenace pracuje prostým, ale zato přehledným způsobem. Má jasnou strukturu, nevymýšlí si efektní zbytečnosti ani podbíživou „modernitu“. Umí pracovat s „punchlines“ a ačkoliv by se mohlo zdát, že se sama vyčerpá, pravdou je opak. Vše stojí a padá s dětmi. A ty stojí nohama pevně na jevišti a prostě jsou. Vědí proč a vědí s čím – zdravě potouchlým pohádkováním formou zábavnější než kdejaké to školní čtení. Tříboťáci jsou plní elánu, individuálně i kolektivně pracují s výrazem a rozehrávanou intonací. Celé je to jejich a je to vidět. Je navíc patrné, že se jedná o ryzí přirozenost, žádný vynucený dril či nedejbože zneužívání k vlastním pedagogickým ambicím. Soubor není striktně režirovaný, plyne jevištním děním jakoby nic a úloha (i přes dílčí rozdělení) je po celou dobu kolektivní. Všichni se podílejí rovným dílem, stejnou chutí pro každičký xichtík. A to i ten, který je bytostně jejich, mimo divadlo, protože se zrovna samy pobavily. A když píšou xichtík, nemyslím karikaturu či napodobeninu. Archetypy vznikají téměř samovolně, jsou uvěřitelné.

Za zmínku stojí také výhodná volba akordeonu, na který doprovází jedna z pedagožek (Jana Barnová). Akordeon udává situacím poutavou atmosféru a inscenaci rytmus (děti podle něj zrychlují nebo zpomalují). Dopomáhá dílčími šumy – asi jsem koza hloupá, ale až teď jsem objevil, že akordeon může „dýchat“ a napodobit spánek – a hlavně stříhově odděluje-uvozuje pohádky písničkou. Každá z melodií je pak inspirovaná lidovou písní té dané země, z níž vyprávění pochází. Textováno je pak opět samotnou pohádkou.*

Soubor existuje tady a teď s bezprostředností sobě vlastní. Pozvolna rozkrývají poučení, že občas je řešení přímo před námi. A to nijak apelativně či stylem: pozor, téma! Pokud bych šel v úvaze dál, skoro bych si tu Occamovu břitvu přirovnal k tomu, co zažíváme v divadelní praxi a vůbec v životě. Možná, že si nemusíme vždycky lámat hlavu. Možná prostě stačí mít z věcí radost, držet se pozitivní energie a ono... No vida! Ono to pak nějak půjde.

Lukáš Křížek

* – Autor se tento hudební easter-egg dozořďel během rozhovoru.

pokračování ze str. 4

Tvoříte společně nebo necháváte spíš děti a pak to jenom sesadíte dohromady?

VM: My si to připravíme úplně textově do puntíku. A nejen jako scénář, ale i vše kolem, co jak bude probíhat. A pak přijdou děti a dopadne to úplně jinak! Ale vždy se máme od čeho odpíchnout. Něco vyjde, něco nevyjde, tak znovu a společně hledáme a pozorujeme, co ty děti. A oni to často vymyslí mnohem lépe.

JB: Máme nějaký rámec, který se snažíme sledovat, ale až s dětmi se to vždy posune. Například skrze nějaký detail, který jsme dříve ani my neviděli.

VM: Hodně o tom s nimi mluvíme, všechno říkáme, abychom si byly jisté, že rozumí každému slovu. Děti občas totiž ty věci přijímají a nevdají jim, že tomu nerozumí, ale to my zase chceme, aby to věděly. Aby to měly prožité ze sebe a šlo to i z nich.

Co bylo největší výzvou během zkoušení?

VM: Ta třetí pohádka nám dala zabrat. Vždy se ukázalo, že něco nefunguje.

JB: A nakonec jsme taky změnilы pořadí těch pohádek, na základě toho, co nám poradili v krajském kole Dětské scény. Ta třetí pohádka byla totiž původně první.

VM: Díky čemuž to dostalo i logiku toho, že jsou nejprve celá parta jako jeden, pak se rozdělí na holky a kluky a nakonec jsou všichni už sami za sebe a lépe to celé graduje.

Co vás při práci s dětmi baví nejvíce?

VM: To, že jsou to ty děti. Ony do toho vždy vnese něco bezprostředního – to, co bychom si měli všichni z toho dětství zachovat.

JB: Obě taky učíme mnoho let, takže to takhle propojujeme – a i v té škole cítím tu energii, která se skoro až nedá vyjádřit a hrozně nás nabíjí.

Lukáš Křížek

0 kolektivní radosti

Myslím, že i plno profesionálních herců by potvrdilo, že když úplně nevyjde začátek představení, je někdy skoro nemožné věc zachránit. Když jsem viděl (v repríze od 17:30) představení *A vida!*, přiznám se, že mi nejprve krapet zatrnulo: hned ze začátku se kolektivní projev rozsypal a jedna z pedagožek musela zpěvem hodně pomoci tomu, aby se zase našel. Člověku hned bleskne hlavou, že soubor nejspíš vlastně pořádně neví, co hraje, že to je určitě strašně vnějškové a že to bude pěkná škoda.

Netrvalo to vůbec dlouho a stal se divadelní zážrak: soubor nejenže našel soulad, ale také na-

vázal skvělý kontakt s publikem, a v pěkně zvládnuté rozehrávané recitaci se začala odvíjet trojice zábavných pohádkových drobníček. Nesmírně si považuju toho, jak soubor funguje jako kolektiv, ale zároveň jako parta individualit. U každého z mladých herců a hereček mám dojem, že jsem se o nich něco dozvěděl, každý je na jevišti nějak autenticky přítomný. V hereckém projevu je spousta drobností, nuancí, dílčích point – a takových spoust energie, že šlo jen těžko odolat. Není to přítom nic rafinovaného, nehledají se složitá témata, nevytvářejí výpovědi. Veliký divadelní zážitek je to z prostého důvodu: je to taková třebotovská óda na hravost.

Michal Zahálka

5

úterý 6. 8. 2024

Zpracovat to téma byl můj sen

Rozhovor s režisérkou Terezou Pušovou

Pokud vím, dětská skupina při Domě Elišky Peškové (spojením se Švandovým divadlem) vznikla teprve nedávno...

Ano, minulý školní rok jsme začínali někdy v lednu, ale v původní skupině zůstalo jen asi pět dětí. Někteří se odstěhovali, jiní odrostli, takže jsem konkurzem nabrala nějaké nové lidi. A tak jich bylo více, ale v okamžiku, kdy jsme začali zkoušet tuhle inscenaci, nefungovalo to, musela jsem je rozdělit na dvě skupiny a nakonec jsem od tématu úplně odstoupila. Nicméně děti, které zůstaly, si nakonec realizaci vymohly. Dokonce se přimlouvali i rodiče.

Jak jste přišla na téma života Otto Wichterleho?

Zpracovat to téma byl můj sen. Viděla jsem nějaký dokument, a ten jeho spletitý život měl pro mě tolik dramatických situací, že jsem si říkala: to je dělané pro divadlo. My jsme ale vlastně začínali více zešíroka. Od počátku jsme kroužili kolem tématu hrdinství, pátrání po tom, kdo je to hrdina. Zajímalo mě, jaké mají děti vzory. A tak jsme nejprve různě povídali a improvizovali, aniž jsem jim řekla, o kom to bude. Když jsem jim řekla, že jde o tohoto chemika, někteří byli překvapení. Přišlo jim to jako nudné téma a já je musela přesvědčit, jak zajímavý život měl.

Jako inspirační zdroj jste zmínila dokument. Bylo ještě něco dalšího?

Ano, četla jsem jeho autobiografii a pak jsme vycházeli z různých televizních dokumentů a svědectví jeho manželky Lindy. Ona ho o dost dlouhou dobu přežila. Bohužel loni před Vánoci zemřela, takže jsme ji nemohli pozvat na premiéru, ale pozvali jsme vnuka. Paní Linda byla pozoruhodná osobnost, a tak jsme se rozhodli, že budeme vyprávět příběh Otta jejím prostřednictvím. Mně se strašně líbilo, že všechny ty životní věci prezentuje, jako by se nechumelilo. Ona o něm vždycky mluvila hezky, s pochopením, přišlo jí normální, že sem tam něco doma rozbil. Vzpomínala na něj s úsměvem a láskou, takže to představení je nakonec taky hodně o ní, protože i ona je vlastně hrdinka. Bez její podpory by asi leccos nebylo.

Některé ty situace – pád do močůvky, náhodné setkání ve vlaku, které změní život, to vše vychází ze skutečnosti?

Ano, on skutečně kvůli nehodě s močůvkou málem umřel, reálné bylo i setkání ve vlaku a hodně spletité to bylo s těmi patenty, což jsme museli

pokračování na str. 7

Děkovačka v režii dětí

Následující stať je rozdělena do dvou částí podle mentálního nastavení čtenářstva. Do jaké kategorie se řadíte, nechávám na vás.*

Pro děti:

Inscenace o životě Otty Wichterleho představuje hravé a vzdělávací okénko pro lidi, kteří mají rádi hezké věci (a kdo by neměl). Bylo potěšením se koukat, jak si herecký soubor performance užíval. Precizní a energické herectví udržovalo svižné tempo. Jako pozvánku ke společné hře jsem pochopila i neplánovaný potlesk pro strýce k svátku na konci představení, který se zvrhnul v sadu potlesků na různá témata. Poměrně mě zaujal přízvuk některých účinkujících v anglických replikách, obzvláště ve slově „society“. Jsou dnes děti s angličtinou tak sžití, že automaticky vyslovují mnohem lépe než my, nebo se v souboru vyskytují zvýšený počet jazykově nadaných jedinců? Že to herce baví, bylo z jejich výkonu zřejmé, ale myslím, že by je to mohlo bavit ještě víc. Dost se těším, až je v budoucnu potkám na přehlídce s něčím dalším. Se stejným souborem (nebo s úplně jiným), jak budou něco doopravdy vytvářet.

Pro děkovačce jedna z hereček vyprosila speciální Evidentně je dost baví říkat bandě dospělých, kdy tak upřímně bavilo ty děti, kdyby to bylo na nich? terte, komunismus, kapitalismus, super, ale co by různými zámkami. Celou dobu si říkám – Wich- gyně a nevědomky tak spustila serií potlesků a kole- zením, čímž zřejmě inspirovala své kolegy a kole- potlesk pro strýce – nejprve k svátku, pak k naro- Po děkovačce jedna z hereček vyprosila speciální

repliky, které se líbí dospělým? vystupování užívat. Je ale potřeba, aby se děti učily Z Ameriky). Z nadšení účinkujících bylo zřejmé, že si hravost (např. scéna se sionkami nebo telefonování Nutno přiznat, že i tak se podařilo najít prostor pro které toho paradoxně odněm moc neřekají. zeň dospělých – o odkazy na historii, politiku, filmy, (Zas tolik o Lindě to nebylo.) Podivná si žádá o při- kus rozmlínit historografický monumentalismus*. ! když asi šlo spíš o vypravěčskou situaci než o po- dětem. Oceňuji zaměření na Lindu Wichterlovou, života představují vzpomínky jeho ženy vyprávěně teprve na zakladaci Prostředí epizod z Wichterleho Abych citovala publikum: Ti jsou šikovni, a to jsou znit jako klíšé) „zajímavé“ a „milé“, ve prospěch toho, co je (! když to bude v dětském divadle oproti od toho, co je „pěkné“ jsem toho názoru, že bychom se klidně mohli

Pro dospělé:

Johana Jurášová

* Uvědomuji si, že dělení lidských bytostí na děti a dospělé je krátkozraké a pouze polarizuje společnost, ale odkazuji zde k určitému typu estetických preferencí, které lze stereotypně přiřadit „dětem“ či „dospělým“.

** Kdyby vás zajímalo, co tím myslím, tak myslím to pojetí dějepisu, kde píšeš jen o těch důležitých lidech, co něco vymysleli (ideálně chlápčích), ale ne o těch, na který to mělo dopad. (Pozn. red.: tato poznámka pod čarou měla původně charakter interního sdělení editorům, ti vás o ni ale nedokázali ochudit.)

6

Kdo jsou vlastně hrdinové?

Dětský divadelní soubor Švandova divadla přivezl inscenaci *Otto*, zkoumající osobnost vědce, jehož vynálezů využíval a využívá celý svět, zatímco pro mnohé je jméno Wichterle neznámé. Raketový start souboru na přehlídkách amatérského divadla byl pro mnohé překvapením a pro soubor samotný (vzhledem k dosud neusazených technickým dovednostem jednotlivců a nutnosti hrát v jeden den několikrát za sebou) možná psychicky náročnější, než by očekávali. Křest ohněm tedy mají za sebou, ale je jasné, že je čeká v amatérském divadle ještě dlouhá cesta. Tento text proto nechce být ani tak kritikou, jako spíše úvahou nad hodnotami, které může práce nad takovými tématy souboru přinášet.

V poslední době se často setkávám s otázkou, kdo je pro nejmladší generaci hrdinou, člověkem, na něhož můžeme být hrdí, protože dokázal něco, co přesahuje možnosti průměrného člověka, průměrného Čecha. Na jedné straně je patrný stále větší obdiv k lidem, kteří se vymykají pravidlům společnosti svou snahou vyvýšit se nad ostatní arogancí či psychopatickými sklony. Na druhou stranu se našťástí objevují – být na první pohled nenápadné – vzory, které svou prací přesahují epochu, v níž žili, zkrátka ti, kterým se podařilo posunout svět/civilizaci správným směrem. Mnohdy jsou takoví lidé trochu divní brouci, zavrtaní do svého světa, do své práce, workoholici, kteří si

nevšímají světa kolem, nedbají na svůj prospěch, ale jejich geniální mozky stále pracují – jinak to neumí. Právě takovým byl nenápadný Otto Wichterle, jehož význam dosud není zcela doceněn, nebo je polozapomenut. Z tohoto důvodu je neobyčejně cenné, že právě téma života tohoto génia, který přispěl k ulehčení lidských životů ať už silonkami, nebo kontaktními čočkami, a který se za života nedočkal dostatečného uznání, se stalo tématem inscenace právě dětského souboru. Nově vzniklé seskupení pod vedením Terezy Pušové, která je autorkou scénáře a zároveň režisérkou, nám tedy předložil jakousi klipovitou verzi života Otty Wichterleho, se sérií nejrůznějších bizarních okamžiků, osudových náhod, ale zároveň i s obžalobou společnosti, kdy mocní soudruzi z blbosti a neznalosti tomuto vědci nejen házeli klacky pod nohy a ničili mu život, ale svým jednáním poškodili i národní hospodářství. V koncepci příběhu je cenné, že vedle trochu mimořádného vědce byla postavena jeho žena Linda. Právě ona se tak stává možná větší hrdinkou než Otto sám. Protože on měl genialitu danou a nemohl jednat jinak, pro ni to ovšem byla dobrovolná volba, celoživotní úkol chápat a podporovat tohoto muže. Inscenace, tak jak jsme ji viděli, má samozřejmě spoustu nedostatků, ale při dobré práci a souhře dětí je šance, že se časem během repríz vycizeluje, a jednotlivé výkony i vzájemná souhra nabudou na jistotě.

Jana Soprová

pokračování ze str. 6

podat zjednodušeně, ale vše, co je v představení, se skutečně událo.

Na to, že je to první inscenace souboru, jste velmi úspěšní... Co bude dál?

Já jsem sama byla překvapena, jak jsme přehlídkami prošli. Protože až dosud jsem měla zkušenost jen z cirkusového tábora, kde jsme vždycky udělali inscenaci za 14 dní, ale takovouhle autorskou věc jsem dělala poprvé. Co budeme dělat dál, zatím nevím. Tohle téma jsem jim vlastně vnutila a teď bych ráda, aby si něco vybrali sami. Takže zatím hledáme.

Jana Soprová

Check-in / check-out

Požádali jsme diváky, aby nám před a po bloku z Dětské scény odpověděli na otázku, **jak by popsal své aktuální rozpoložení jedním slovem.**

Jana, Liberec
roztančeně – obdiv

Táňa, Praha
mimo – vděčný

Jiří, Praha
hektičnost – sympatie

Marie, Jičín
zvědavost – potřetí

Dáša, Přelouč
rychlý – pobavený

7

úterý 6. 8. 2024

Honzlovou jsem měl v šuplíku

Rozhovor s Josefem Kačmarčíkem, Rvedoucím Hereckého studia Švandova divadla

Je pro mě vždycky potěšující, když má profesionální divadlo amatérský soubor. Jak vám to ve Švandově divadle funguje?

Herecké studio fungovalo od roku 2014, pak to zastavil covid a teď se to nějak obrodilo. Jsou dva soubory, dětský, který na Hronově taky hrál, a 15+. Jsme teď v lepší pozici, protože Švandák otevřel Tvůrčí dům Elišky Peškové, to je komunitní centrum / divadlo / sál pro setkávání, který máme zčásti jako svůj prostor. Nemusíme se lámat někam do divadla mezi hrací plány, je to zčásti naše, i když se tam samozřejmě střídáme s více soubory. Je velká výhoda, že máme prostor uprostřed města. A vypomáháme při různých akcích, část souboru dělá company v *Návratu krále* (pozn. red. inscenace Švandova divadla, premiéra 25. 5. 2024, režie Jakub Čermák).

Proč jste se rozhodli zrovna pro Honzlovou?

Mám tu knížku rád, dlouho jsem ji měl v šuplíku. Když jsem se dostal k souboru, kde je deset holek a pět kluků, a nechtěl jsem hned na začátku dělat něco, kde se to rozdělí způsobem „jasně, tahle má hlavní roli a tihle přísluhou“, napadlo mě to uchopit přes to střídání. Tematicky je mi to hrozně blízký.

Která hlavní témata tě na Honzlové přitahují?

Samozřejmě je to silně zakotvené v dobovém kontextu, který už tedy snad pominul navždy. Zároveň mi připadá, že tlak na jednotlivce a to, jakým způsobem může být semletej systémem, kterej je pro něj naprosto nezajímavý, je univerzální téma. Připadalo mi, že se dá posílit tím, že se v tom holky točí, že to může být kdokoli z nás. Osobní linka je pro mě téma víry, jestli jsme jako lidi schopni svět zvládnout, aniž bychom se vztahovali k něčemu, co nás zastřešuje. Jestli když to necháme čistě na sobě, tak to dáme, nebo zjistíme, že si ubližujem, že si křivdíme, že se vraždíme, jako je to na konci. To mě poslední roky páli.

Co tedy do budoucna chystáte?

Je to otevřený. Tři lidi se nám dostali na hereckou školu, někdo věčně jezdí na Erasmy, někdo zjistí, že na to nemá čas. Já bych rád, aby jádro zůstalo stejné, abychom si na sebe zvykli, rozuměli si v základních principech a mohli na tom stavět dál. Další věc vznikla z kurzů tvůrčího psaní, kam chodili. Oni sice tvrdí, že z toho nemůže vzniknout žádná inscenace, ale my říkáme, že to se dá vykutat ze všeho. Chtěli bychom, aby to bylo hodné jejich, a to už od textu.

pokračování na str. 9

Jak se soubor (ne)potkal s Honzlovou

Próza Zdeny Salivarové *Honzlová* patří k nejobtížnějším a nejautentičtějším svědectvím o totálně profizlované a udavačstvím prostoupené společnosti 50. let, kde selhávají všechny jistoty a hodnoty, k nimž se lze ještě uchýlit. Salivarová vložila do hlavní postavy mnoho z vlastního osudu, sama jakožto členka velmi podobného souboru písní a tanců, jakým je románová Sedmikráska, dokonale poznala prostředí s falešným nátěrem budovatelského nadšení.

Působivost *Honzlové* spočívá ve velmi osobním tónu, jímž je vyprávěn příběh jednadvacetileté holky, která nechce nic jiného, než žít úplně normální život. Jenže její otec nelegálně opustil Československo, staršího bratra při tom chytili a zavřeli do jáchymovského lágru, mladší si odbývá vojnu u PTP. Ale stále ještě zbývá dost početná rodina, která žije z Janina nevelkého platu. Román zachycuje vlastně velmi krátký úsek jednoho horkého léta, kdy Janu nepustí se souborem na zájezd do Finska, a mezitím se v jejím životě stane mnoho zásadních věcí.

Je otázka, jak odvyprávět Janin příběh na jevišti, aniž by ztratil na šířavé autentičnosti svědectví. A dokonce i otázka, je-li to vůbec možné. Nepodařilo se to ostatně před časem ani profesionálům v Městských divadlech pražských.

Soubor Hereckého studia Švandova divadla z Prahy přistoupil k románu se vši vážností, ale i jejich úsilí se s prózou míjí. Má to několik důvodů. První a hlavní spočívá v nepřilíš šťastném nápadu rozdělit postavu Jany mezi množství ženských představitelk, čímž se naprosto vytratila jedinečnost jejího charakteru i příběhu. Dívky si předávají Janu tak rychle, že divák zpočátku vyčerpá veškerou energii jen na to, aby Janu udržel

ve svém zorném poli. A zatímco některé ostatní postavy dostávají postupně svou konkrétní tvář (Janina matka, Hugo, kněz Krúno, agent Sedláček alias Modrovous...), Jana se beznadějně rozplývá v mnohosti a různosti tváří i hereckých dovedností členek souboru.

A co víc, ztrácí tím tvář i samotný soubor Sedmikráska, který tak funguje jen jako zásobárna hereckých představitelů, nikoli společenství složené z konkrétních lidí, v němž se jako v zrcadle odrážejí typy oné profizlované a prospěchářské společnosti. Příliš tomu nepomáhají ani pěvecké vstupy, které snad jen zpočátku vytvářejí konkrétní situaci, poté se (zejména před pauzou) uchylují k obecnému ilustrování lyrické atmosféry.

A jsme u dalšího podstatného problému. *Honzlová* Hereckého studia ŠD se čím dál víc utápí v lyrickém až sentimentálním duchu. Platí to i o poslední písničce *Bože můj, otče můj*, která tvoří „tklivou“ tečku za Janiným ne vlastní vinou zbabraným životem. Jenže tu chybí jedna podstatná informace. Že totiž obě zpěvačky nazpívaly onu rozhlasovou verzi načerno jen proto, že politicky spolehlivé kolegyně postrádaly patriční hlasy. A tak navždy budou znít hlasy Honzlové a její kolegyně pod jmény oněch prověřených, leč nemuzikálních soudružek.

Ta tečka nemá být vzdor hezky zazpívané písni lyrická, ona je totiž stejně ironicky krutá jako celá doba, o níž Salivarová píše.

A sentiment ani předstírání emocí, které je bohužel z projevu členek souboru tu a tam znát, zde nemá místo.

Radmila Hrdinová

8

Honzlovou snadno a rychle?

Zdena Salivarová je zásadní osobností české exilové literatury, jejíž jméno, příběh i dílo je bohužel zastíněn Josefem Škvoreckým, náhodskou celebritou a jen tak na okraj také Salivarové manžel, který se v našem literárním kánonu uvelebil podstatně neohroženěji. Zatímco Škvoreckého ženské hrdinky jsou většinou nazírány uslintanou mužskou optikou jako nohaté nanyňky, Salivarové nejznámější *Honzlová* je ztělesněním morální integrity a odvahy.

Herecké studio Švandova divadla román adaptuje do „dramatického vícehlasu“, příběh tedy nevypráví jedna Honzlová, ale jedná se o výpověď kolektivní, herečky se o hlavní roli dělí a každá jí dává trochu jiný naturel. To na první pohled působí jako zcela pragmatické rozhodnutí: v souboru je deset hereček a pět herců, což není pro obsazení daného počtu postav úplně výhodná výchozí situace. Především ale jde o poměrně odvážnou interpretaci – my všechny jsme (nebo můžeme být) Honzlová. Jenomže jak už to tak na světě chodívá, když jsou všechny Honzlová, nikdo není Honzlová. Výjimečnost jejího charakteru v tupém kolaborujícím okolí je oslabená.

Zalidněnost jeviště vede k tomu, že je potřeba v intimnějších scénách hereckou masu trochu

„uklidit“, a tak dav vytváří jakési křoví doplňující atmosféru, někdy nápaditě, jindy vypadají tyto sborové aranže klišovitě (lidé ve shonu křížují jeviště sem a tam, v kavárně si povídají u okolních stolků). Dramatizace má ještě jeden problém, a to mnohomluvnost. Pracuje se v ní totiž tak trochu schimmelfennigovsky a místo jednání postavy pronášejí, co dělají a co se děje. Někdy se to, co se říká, dokonce s hereckou akcí dubluje (Honzlová vrhá klobouk sestry Julie do publika a vzápětí vysvětluje, že zahodila klobouk sestry Julie). Jenomže se mi pro to jen těžko hledá důvod, a tak pociťuji pouze dopady tohoto rozhodnutí – nataženou stopáž a zahlcenost slovy.

Na druhou stranu ale. V inscenaci se často a skvěle zpívá, mate mě snad jen zařazení mrázkovské hitovky od kapely Traband *Vlaštovky* (proč sbor Honzlových zpívá o pomíjivosti a potřebě místa k návratu?). Vzhledem k tomu, jak krátce spolu soubor existuje, jsou tvůrkyně a tvůrci až překvapivě sešraní, technicky jsou navíc velmi dobře vybavení. Dramaturgická odvaha je mi vždy sympatičtější než spoléhání na jistoty, takže ačkoliv jsem se tentokrát se záměrem Hereckého studia Švandova divadla nepotkala, budu se zájmem sledovat jeho budoucnost.

Kateřina Prášilová

pokračování ze str. 8

Josefe, ty jsi profesionální rozhlasový režisér, netušila jsem, že pracuješ i s amatéry. Jaký to pro tebe je?

Učil jsem na herecké VOŠce, trochu jsem tam nachlil k pedagogické práci. Pak jsem tam skončil a oslovili mě do Hereckého studia, kde jsme dva ještě s herečkou Dagmar Kopečkovou. Je to pro mě neprobádaný území, nikdy jsem ani nechodil do dramataku. Nejsem úplně zvyklej, že máme párou verzi inscenace podle toho, kdo zrovna může a nemůže. Na druhou stranu mi to něčím přijde svobodný, neměl jsem nikdy moc rád škatulkování na profesionální a amatérský v tom smyslu, že by to mělo znamenat nějakou kvalitu. Leckdy chuť něco dělat může převálcovat to, že má někdo technický dispozice, ale už na to trochu dlabě.

Kateřina Prášilová

9

úterý 6. 8. 2024

Check-in / check-out

Požádali jsme diváky, aby nám před a po představení odpověděli na otázku, **jak by popsalí své aktuální rozpoložení jedním slovem.**

Terka, Praha
polštář – kapka

Martin, Kralupy nad Vltavou
vaječný likér – nepochopení

Veru, Kralupy nad Vltavou
udýchaně – svěžest

Anetka, Praha
dojímání – spokojenost

Anežka, Rakovník
lehká hrůza – mravenčení

Vendula, Praha
strach z délky – plané obavy

Učili jsme se zpívat dva roky

Po představení Prodané nevěsty Úpického divadelního spolku jsme položili několik otázek režisérovi Vladimíru Hetflejšovi.

Proč jste se rozhodli právě pro Prodanou nevěstu?

Odpověď na tuto otázku je poněkud širší. Úpický soubor mívá v minulosti poměrně velkou tradici v operetách. Existovalo zde několik vynikajících zpěváků. S postupem času však všichni odešli. Jednoho dne, zhruba před deseti lety, nastala chvíle, kdy zemřel poslední. Vypadalo to tak, že je konec s muzikálky a operetami v Úpici.

Jak to vypadá, tak to nakonec dopadlo jinak...

Jednoho večera jsme slavili nějaké narozeniny a najednou všichni zpívali. Říkal jsem jim: „Poslouchejte, vždyť zpíváme!“ A oni na to odpověděli, že to můžeme jen u táboráku. Vysvětlil jsem jim, že přece máme k dispozici lvetu, která je profesionální zpěvačka a vystudovala operní zpěv. A když nás naučí zpívat, tak to uzpíváme.

A uzpívali?

Dva roky lvetu, která dnes zpívá Mařenku, učila dvakrát týdně celou naši partu zpívat. A tak se narodila *Prodaná nevěsta*. Vzpomněl jsem si, že jsem kdysi viděl v Divadle DRÁK operu, která byla schůdná pro soubor i pro diváky. Nebylo zapotřebí deset špičkových operních zpěváků, protože sbor všechno zjednodušil tak, aby bylo možné použít i neškolené hlasy. Tedy pokud se tomu dva roky věnují.

Dva roky jste se učili zpívat. Kolik let trvalo zkoušení celé inscenace?

Tři a půl roku jsme zkoušeli. V roce 2018 jsme měli premiéru.

Bylo obtížné zkoušet s tak rozsáhlým souborem?

Bylo a je to složité. Když jsme začínali, někteří byli na gymnáziu, někteří na vysokých školách a někteří chodili do zaměstnání. Dnes ti, co byli na gymnáziu, mají po vysoké škole. Někteří, co byli vdaní, jsou rozvedení – a ti, co byli sami, jsou ženatí. Za těch sedm let došlo k tolika změnám, že stávající soubor je z poloviny vyměněný. Naštěstí však obměna souboru probíhá postupně a vše se určitým způsobem vstřebává. A tím, že hrajeme poměrně často – myslím, že dnes jsme hráli 58. reprízu –, dokážeme *Prodanou nevěstu* držet při životě.

Každého v hledišti zaujala hudební složka představení. Neuvažovali jste někdy o playbacku nebo halfplaybacku?

Od začátku jsme věděli, že budeme mít muzikanty. Dnes seděl v hledišti Zdeněk Möglicher, který pokračování na str. 11

Tak jsme si zazpívali!

S *Prodanými nevěstami* se v posledních dvou letech roztrhl pytel. Souvisí to s letošním Rokem české hudby, spojeném navíc s dvoustým výročním narozením (a sto čtyřicátým úmrtím) Bedřicha Smetany. A co už ze Smetany hrát jiného, než *Prodanou nevěstu*. Nedávno jsem pro revui *Svět a divadlo* psala hned o třech inscenacích *Prodané nevěsty* vybočujících z tradiční operní podoby.

Spolek divadelních ochotníků Alois Jirásek z Úpice se ovšem na této vlně nevezde, neboť jejich inscenace vznikla už v roce 2018. Ostatně úpíctí mají svou vlnu, neb právě slaví svou dvoustou sezonu. A ještě se jim to krásně propojuje s malovanou oponou obkružující jeviště, která má s *Prodanou* skoro stejné stáří. A to už pomím fakt, že hudební divadlo mělo v Úpici vždycky svou tradici.

Úpíctí si šťastně zvolili geniální verzi *Prodané nevěsty* hradeckého DRÁKU z roku 1986, jež se vejde zhruba do hodiny. Vyšlídova hudební úprava převedla s velkou invencí populární árie a duety do sborové podoby, kterou uzpívají i neoperní, leč muzikální aktéři. A o ty není v Úpici nouze. A tak se na inscenaci podílí na padesát lidí napříč generačním spektrem, kteří vesměs velmi dobře zpívají i muziciují a hlavně z nich vyzařuje velká radost a nadšení, což je devíza, která k *Prodané* bezesporu patří a která spolehlivě roztleskává potěšené publikum.

Bylo tomu tak i na prvním z hronovských představení, z něhož proudily davy spokojených diváků, takže se mi skoro nechce pouštět se do pochybností, které mě v souvislosti s úpickou inscenací napadají. A tak jen stručně.

Drakácká inscenace pracovala s loutkami a z interakcí loutek a jejich vodičů vznikaly půvabné divadelní situace. Na scéně bylo cca sedmnáct aktérů.

V úpické inscenaci je jich více než dvakrát tolik, takže se víc blíží klasické operní produkci, z níž se ona (loutkářská) hravost do značné míry vytrácí. Hlavní postavou je tu sbor, který zastává i funkci jakéhosi přihlížeče a komentátora děje. Když ale zpívá, tak se na zpěv plně soustředí a působí dost staticky. Mezi jednotlivými sbory se rychle odehrávají mluvené dialogy, jako by se dávalo najevo, že to stejně všichni znají, tak co se s tím zdržovat. A zase se sborově zpívá. Ale protože do sborů jsou staženy i árie jednotlivých postav, není občas až tak úplně jasné, za koho sbor vlastně v té které chvíli jedná. Kecal, respektive Kecalka, Jeník, Mařenka, Vašek jako by jen vystoupili na chvíli ze sboru a nemají prostor ani příležitost k rozehráním vlastního příběhu a vztahů. Všechno se ve velkém tempu řítí k závěru – až přijde scéna komediantů, dění se zastaví a scéna je rozehrávána na vskutku neúnosnou délku. Pak se do toho zamotá medvěd alias Vašek a vše dospěje k rychlému konci.

Celé to působí spíš jako trochu zběsilý výběr hitů z *Prodané nevěsty* než půvabně naivní příběh o jedné chytrácké lsti, jak získat nevěstu. Ale nic to nemění na tom, že divákům tento tvar zjevně vyhovuje a nepřipadají si (narozdíl ode mě) nijak ochuzení. Takže vlastně proč ne.

Jen mi přijde, že charakter celé úpické *Prodané* nejlépe vystihla Kecalka, která si po jednom z četných sborů zalebedila: *Tak jsme si zazpívali!*

Radmila Hrdinová

P. S. Velkou pochvalu a obdiv zasluží graficky krásný programový bulletin vybavený spoustou erudovaných informací! S takovou kvalitou se nešetkáme ani u profesionálních divadel.

10

Co všechno umíme aneb Prodanka na kolotoči

Nejsem velký milovník opery, láká mě spíše činohra, a tak jakákoli činoherně zpívaná zpěvohra je mi sympatická. Nějak mi to bardy-klasiky zlidštuje a lépe chápu, že si Mozartovy či Smetanovy popěvky mohli kdysi zpívat lidi jako pop music. *Prodaná nevěsta* navíc byla mou první operou v Národním divadle s nezapomenutelným okamžikem, kdy nadšený divák běžel ke scéně s hlasitými výkřiky BRAVO! A těch rozmanitých interpretací je tolik, že ji lze brát jako „naš poklad“.

A tak jsem byla na *Prodanou nevěstu* úpickými zvědavá. Přiznám se, že už půvabně selankovitá opona i vlastenecky laděný projev principála na počátku mě dojímaly. 200 let souboru, 200 let Smetany, oslava hromadná a pro každého. Je na tom vidět spousta práce, nápadů, nadšení, kolektivní souhry a jakési společné dychtivosti. Azvolený digest ze smetanovsko-sabinovské opery, dovedně sestavený Miloslavem Klímov, je dobrým startovacím můstkem. Původní inscenaci v DRAKU jsem neviděla, nesrovnávám tedy. Spíše nežli jako inscenaci, blýskající se individuálními hereckými či pěveckými výkony, beru tenhle úpický projekt jako radostné setkání a příležitost ke společnému zazpívání si, tanci a taky trochu legraci.

Sympatická je generační všehočtu muzikantů/ muzikantek, živá hudba vždy přidává body.

Baví mě scénické pohrávání si s točnou, kolotočem rafinovaně poháněným koly, ozdobeným vyřezávanou zvěří, i „rozhlednou“, která jej korunuje. A červeno-modro-bílé girlandy a stejně laděné kostýmy celé úctyhodné masy účinkujících podprahově vzbuzují (alespoň u mě) vlastenecké dojetí. Vlastně mi byly sympatické i naivisticky laděné (ať už úmyslně, či neúmyslně) herecké a pěvecké výkony a vtipné variace akcí spojených s kolotočem, ale i párování a minipříběhy všech těch venkovánů, mezi nimiž se Jeník s Mařenkou tak trochu ztrácejí (trochu škoda pro Mařenku Ivety Jonové, která měla až v předavku možnost ukázat, jak umí zpívat). A tak se s chutí zaposlouchávám do sborů známých melodií, které měli zpívat sólisté, a klidně bych se i přidala. V druhé půli se stává *Prodanka* tak trochu novo (či staro) cirkusovou. Dovednosti některých členů souboru jsou vsutku na úrovni, obdivuhodnou ohebnost a lehkost předvedla jak nejmladší, tak nejstarší generace (oceníla jsem gag s cvikem-provazem). Úpíční nezastírají, že tady jde především o pestrou a radostnou podívanou, o kterou se přijelo podělit několik generací úpických divadelníků.

Jana Soprová

pokračování ze str. 10

dební složku představení aranžoval. Iveta Aman tedy dělala zpěv, Zdeněk aranžmá hudby, Irena Vylíčilová a Květa Krhánková dělaly kostýmy, já přišel s nápadem na kolotoč. Vše tedy vznikalo v našem kolektivu. Myslím si, že nakonec náš soubor oslavil dvousté výročí relativně důstojně.

Předpokládám, že se setkáváte převážně s pozitivními ohlasy...

Dá se to tak říct. Mnozí říkají to, co jsem zaslechl v hledišti i dnes: „To jsem nečekal, že operu je možné inscenovat tak sdělným způsobem.“ Myslím, že představení je dostupné i mladé generaci, která má určitě raději hudební festivaly.

Máte krásně vyladěný soubor. Dá se předpokládat, že v budoucnu plánujete inscenovat další operu nebo muzikál. Dá?

Je to možné, ale nedávno jsme měli premiéru jiné hry. Naše město je městem bratří Čapků, kteří u nás řadu let žili. Inscenovali jsme tedy světovou premiéru rodinného dramatu Jiřího Rotha, které vychází z knihy Heleny Čapkové *Moji milí bratři*. Jmenuje se *Helena ve stínu bratří Čapků*. Režiroval ji hostující režisér Hasan Zahirović a udělal úžasnou věc. Dokázal Úpíčkům nastavit zrcadlo v tom, jak se k Čapkům někteří lidé chovali v padesátých letech.

Stejně mi to nedá, abych se nezeptal na plánovanou hru se zpěvy...

Zatím si to netroufnu prozradit. Chtěl bych ale, aby šlo o něco vážnějšího s pozitivním optimistickým vyzněním. Doba kolem nás je velmi obtížná zejména pro mladé lidi. Není jednoduché se v ní vyznat. Diváci tak touží po legraci a dobrém konci.

Honza Švácha

MNE®
AMETEK

Check-in / check-out

Požádali jsme diváky, aby nám před a po představení odpověděli na otázku, **jak by popsali své aktuální rozpoložení jedním slovem.**

Terka, Kralupy
smích – kolotoč

Veronika, Praha
očekávání – juch juch

Martin, Kralupy
překvapení – houpací koník

Simon, Praha
euforie – klasika

Láďa, Havlíčkův Brod
pohoda – bujón

11

úterý 6. 8. 2024

Miřenka Čechová: V divadle se dotýkáme naší autentické podstaty

Performerku Miřenku Čechovou znám bezmála dvacet let, ještě z doby, kdy paralelně studovala dvě školy, Katedru nonverbálního divadla na HAMU a Katedru alternativního a loutkového divadla na DAMU. To už bylo po době, kterou strávila na taneční konzervatoři a o které bylo i její představení, jemuž vestoje aplaudovalo festivalové publikum JH. Zajímaly mě její úplné amatérské začátky i to, co dělá s amatéry dnes.

Legendsy praví, že ještě než jsi vstoupila na baletní školu, hrála jsi jako dítě v režii Romana Černíka. I když je otázkou, jakou roli, protože se prý vaše vzpomínky různí...

Ano, to mi bylo sedm osm let a Roman dělal v Aši *Ze života hmyzu*, kde jsme hrála motýla, ale Roman tvrdil, že jepici (a nebo to bylo obráceně?). V každém případě to bylo hrozně příjemné, velká sranda. Měly jsme obrovskou svobodu, jako číšnice jsme obsluhovaly ty velké dospělé brouky a hmyz. Až pak jsem začala chodit do tanečního kroužku, z něhož vedla cesta na konzervatoř.

Přeskočíme tedy dobře zmapovanou dobu baletní (pozn. aut.: povinná četba pro čtenáře je Miřenčina knížka *Baletky*) a skočíme do doby studií na HAMU, kdy jsem vás vídala v Rubínu v show *Mime must go on*. Bývalo nás tam tak deset dvacet.

Na začátku tam těch diváků bylo tak pět, když jsme přemluvili barmana a uklízečku... S Radimem, který tehdy dělal produkčního v Rubínu, jsme se rozhodli, že se tzv. vyhraje a budeme o prázdninách hrát každý den. Vymysleli jsme si business model, že na nás budou chodit cizinci, každý zaplatí 5 euro a tak si vyděláme na kolej. Ale tohle se samozřejmě nestalo. Nicméně nás to neodradilo – i pro těch pár diváků jsme poctivě odehráli každý večer představení, a pak přes rok už tam občas bylo i těch dvacet diváků. Ale hrozně nás to bavilo, a byla to skvělá škola.

Uplynula léta a ze začátečníků, na které nikdo nechodil, se postupně stali profesionálové, hvězdy, na které se chodí doma i v zahraničí. Počet vašich projektů je úctyhodný. Mě ale zajímá, že ses nedávno v rámci své „laboratoře“ vlastně vrátila k amatérům jako pedagog a režisér. Co to je za projekt?

Je to projekt *V těle*. Mimo mě na něm pracovali ještě Iva Moberg z NIE, Roman Zotov Mikshina a Jakub König. Každý je zaměřený na něco trochu jiného. Cílem toho projektu bylo přitáhnout mladé lidi k divadlu, poťazmo k umění, s tím, že si v bezpečném prostoru a intimním dialogu se mnou mohli vyzkoušet nejrůznější momenty tvorby, ale zároveň i sebenalézání v té tvorbě. Je to otevřené především pro mladé lidi od patnácti do pětadvaceti. A pro mě to bylo strašně cenné, protože se tam objevila celá škála lidí, kteří se věnovali různým druhům umění, ale nedostali se třeba na školu, měli pochybnosti, zda by se zvládli uměním žít, a někdo třeba neměl ani odvalu, aby to zkusil. Myslím, že to byla taková sebezposilující zkušenost pro ty dva běhy, které jsem odučila, protože v divadle nebo umění jde o techniku až druhotně. Tam jde v první řadě o rozhodnutí k risku. Jestli se člověk odhodlá to zkusit, překročit se, jít do nějaké vlastní hloubky a nalézat své bolesti a rány. Protože v umění nejde o to být silní. Naopak musíme být schopni obnažovat i ty ochranné vrstvy, kterými se v té společnosti chráníme, v divadle je naopak svlékáme a dotýkáme se nějaké naší autentické podstaty.

Bude mít tehle projekt pokračování?

Uvidíme, jestli na to seženeme finance. Protože jeho součástí byly i rezidence, kdy jsme soustředěně a intenzivně pracovali tři dny v Komařicích ve zkušebně, v lese. Ten projekt byl hodně opečovaný a byla to skvělá zkušenost jak pro mě, tak pro účastníky.

Jana Soprová

12

94. Jiráskův Hronov

Labutí špína

Jedinou – k tomu ještě inspirativní – inscenací pondělního hlavního programu byly *Baletky* režisérky, choreografky a tanečnice Miřenky Čechové podle stejnojmenné knižní předlohy z roku 2020.

Čechová jako princezna ve žlutých šatičkách zpočátku stylizací dětské naivity publiku prozrazuje a vyjmenovává řadu svých přání a cílů do budoucna v oblasti baletní profese. Po výrazném světelném a hudebním stříhu se performerka ležící na scéně dostává ze šatů a proměňuje se v jakousi šelmu, která se před námi pohybuje zcela nahá, dokud není zkrocena nástupem na baletní konzervatoř. Prostřednictvím hudebně-tanečních výstupů, videoklipů a prací s několika scénickými konstrukcemi (průhledný vodní box, elektronicky modifikované zrcadlo a pojízdna elevace) temati-

zuje psychicky i fyzicky náročná úskalí studia baletu a to, jakým způsobem dokáží fatálně postihnout lidský organismus.

Performance je velice silným zážitkem a Čechová podává naprosto fenomenální výkon. Mezi několika výrazných momentů patří například koupání se v kalné vodě s průhlednými igelity, bourající iluzi krásného a idylického labutího jezera, anebo sesekávání ze sebe kusy ženského těla tvořeného z polystyrenu, aby o něco později byly tyto odřezky využity jako buket květin, který baletka dostane na děkovačce své úplně první velké premiéry. Asi největší husí kůže se mohla dostavit během posledního monologu, v němž performerka směrem k publiku odkazuje na svou předešlou nahotu na scéně, a sděluje nám, že až v tento moment po tom všem, čím si prošla, je skutečně nahá.

Milan Hábl

13

úterý 6. 8. 2024

Check-in / check-out

Požádali jsme diváky, aby nám před a po představení odpověděli na otázku, **jak by popsalí své aktuální rozpoložení jedním slovem.**

Lucie, Most
hura – mazec

Tomáš, Praha
ready – nálož

Baňule, Praha
vřelost a nadšení – zasažená, ohromená a pokorná

Braňo, Praha
lino kedluben guláš – disco pop satan

Helena, Olomouc
absolutní top – nejvíc mega bomba

Lukáš Kubík: Byl to jen fragment z balíčku slibů

Velmi mladé, agilní divadlo dNO z Namestova přivezlo pozoruhodnou, interaktivní inscenaci *No Land*. O této inscenaci i o další tvorbě souboru jsme si povídali s autorem a režisérem Lukášem Kubíkem.

Jaké byly okolnosti vzniku vašeho souboru, s čím jste do toho šli? Myslím, že se vám okamžitě podařilo zaujmout velmi neobvyklým způsobem, tematickým i formálním zpracováním lokálních témat.

My jsme vznikli v roce 2020. Popudem ke vzniku souboru bylo, že jsme se s manželkou Danielou (v představení hraje opuštěnou manželku) vraceli na Slovensko po deseti letech z České republiky, z Brna. A to stěhování nazpět domů provázela taková krize v našem vztahu, která vyplývala z toho, že manželka se vrátit nechtěla. Je vystudovaná herečka, v Brně měla angažmá. Já jsem měl ale touhu vrátit se domů (asi nějaké volání kořenů!), abychom tu působili a odevzdali domácí půdě něco nazpět, co jsme se naučili ve světě. Jeden ze slibů, které jsem jí dal, byl, že dáme dohromady vlastní divadlo. Aby bylo jasno, v Náměstově je jen Dům kultury a není tam žádná jiná kulturní instituce jako galerie, muzeum, a už vůbec ne divadlo. Vrátili jsme se v roce 2018 a vzápětí přišla pandemie. Byla to těžká doba na fungování, o to více nepříznivá pro vznik divadla. Nicméně jsme se do toho pustili, a tak divadlo vzniklo u nás v obýváku. Naši první inscenaci *Judenrein* (2020) jsme hráli venku, v ulicích města, protože tehdy bylo zakázané setkávání lidí v interiérech. Byla to inscenace o historii židovské komunity v našem městě, která v době 2. světové války zanikla. A při tvorbě této inscenace jsme zjistili, že nás baví divadlo, které se věnuje domácím tématům, nějakému ponoru do historie

židovské komunity, ale i do historie města vůbec. A za ty čtyři roky se nám podařilo takovým způsobem prozkoumat už pět témat. Vzniklo pět inscenací, které vycházejí z historie našeho města či širšího okolí. Vzniklo to jaksi spontánně, nevstupovali jsme do toho s přesným plánem, že právě tohle budeme dělat, že to bude náš program. Ale takhle už pár let tvoříme a působíme.

Vy jste sem přijeli v rámci doporučení mezinárodní organizace AITA/IATA – účinkovali jste s tímto projektem už někde jinde mimo Slovensko?

Ne. S divadlem je to v tomto směru všeobecně těžké, a tak je skvělé, že máme s Českou republikou takovou možnost spolupráce a výměny. Protože divadlo, když je jazykově vázané, a v tomto případě obzvlášť, může být v cizině nesrozumitelné. Je super, že vám jako bratrskému národu můžeme vyprávět tento příběh, kterému by jinde nemuseli rozumět. Takže v zahraničí jsme poprvé, ale doma už jsme to hráli více než 60x a loni jsme vyhráli Scénickou žatvu. Takže se dá říci, že je to úspěšná inscenace jak pro odbornou veřejnost, tak hlavně pro diváky.

Zajímalo by mě, jak jste postupovali při přípravě inscenace. Fakta, která zazní, bezpochyby vyžadovала rozsáhlé rešerše. Odkud jste čerpali?

Zdroje jsou různé. Ale vždycky začínáme nějakou orální historií, vyptáváme se. Pokud je to událost, kdy ještě existují žijící pamětníci, i když už velmi staří, je to pro nás první krok. Mnohé se dozvíme i od potomků z těchto rodin. A potom začínáme pátrat v archívech (v tomto případě ve Státním archivu v Bytči). Právě tam nám poskytli hodně materiálů. Na vzniku této inscenace jsme spolupracovali s paní docentkou Naništovou, která zpracovala ve své disertační práci psychologické

působení události, při které lidé ztrácejí domov (jako je případ války, živelné katastrofy či civilizační zásah). Ta práce nám velmi pomohla. Snažíme se zdroje hledat všude možně, kde se nám otevrou dveře, kde jsou lidi ochotní povídat. A celý proces nám trvá několik měsíců, v případě této inscenace to bylo přibližně půl roku. Samotný inscenační proces je rychlý, když jsme na to dobře připravení a je nám jasné, co bychom chtěli divákům říci.

Jste ovšem jak vůči hercům, tak divákům dosti nároční... Začneme od toho, že prý s sebou vozíte zeminu o váze cca 700 kg?

To bylo na počátku, ale myslím, že se z toho množství během repríz už nějakých 100–150 kg vytratilo.

Působí to na pohled jako písek, ale při rozhrnutí jsem cítila vůni hlíny.

To je originál jílovitá oravská zemina, takový druh země tam máme. Je to velmi dobrá hlína na hrnčířství, když si představíte tu lepkavost. Akorát, že po těch šedesáti představeních je už rozdrolená na prášek.

Jak to bylo s nápadem přestěhovat během představení diváky? Existoval už na začátku?

Když píšu scénář k inscenaci, jako architekt začínám s nějakou prostorovou představou. A součástí té prostorové představy bylo i tohle, být je to přímočaré. Zdálo se mi efektivní, když v příběhu jsou lidi nuceně přesídlení, což jim bylo velmi nepříjemné, nepohodlné, aby divák zažil něco podobného, byl vyhozen ze svého komfortu, a tak mě napadlo, že i je přemístíme na druhou stranu prostoru. V prvních představeních to bylo na úrovni testování, jestli vůbec budou diváci ochotni na takovou věc přistoupit, participovat. Šli jsme do toho rizika a musím říci, že se nám nestalo, aby diváci nespoupracovali. Myslím, že i díky tomu si můžou lépe uvědomit poselství inscenace.

Mají postavy, které se tam objevují, konkrétní předobrazy?

Jsou to takové skici postav, které nejsou úplně otrocky interpretované, ale například postava toho „psíka“, pomocníka, který všude pobíhá, je velmi dopodrobna interpretovaná postava. Tam jsme měli vzor jednoho pána, jmenoval se Bolibruch, a on nám svůj životní příběh odvyprávěl s tím svým speciálním akcentem (který herec napodobuje, ale při reprízách se už ztrácí – tj. krátí se slova i slabiky), jak se z chudé rodiny stal učněm a pak postupoval výše. Další postavy jsou větší schémata, např. postava úředníka přicházejícího jako symbol státní moci, který zasáhne do soudržného kolektivu. Další postava

pokračování na str. 15

pokračování ze str. 14

vy jsou takový mix osudů různých lidí, ale mnoho „šťavnatých“ replik je doslovně použitých (např. žereme maďarský chléb). Jsou to přímé citace lidí, kteří nám to vyprávěli.

Viděli představení někteří z pamětníků?

Viděli. A reagovali velmi emotivně. Nejstarší divačku jsme měli více než devadesátiletou. Byla to velmi stará paní s chodítkem, bylo vidět, že vůbec přijít do toho divadla pro ni bylo těžké. Byla v slzách, nešťastná a dojatá z těch vzpomínek, ale zároveň nám strašně děkovala, že se nám podařilo interpretovat ty pocity, které oni prožívali. Ti diváci, kteří si to pamatují, nebo jejich potomci jsou ti nejcennější diváci. Vždycky si po představení přijdou popovídat a to jsou silné momenty.

Vy tedy programově zpracováváte historii místa, kde žijete. Už máte námět na další inscenaci?

Ano, teď pracujeme na inscenaci, která se jmenuje *Hranica*, a řešíme v ní diplomaticko-vojenský konflikt mezi Československem a Polskem po 2. světové válce, kdy Polsko vzneslo nároky na československé území, které mělo patřit vznikající Československé republice. Ta část Slezska, kterou si ČR nárokovalo, zůstala nám, a ta jedna třetina Oravy, která byla 70–80 let součástí Uherska, připadla Polsku. O celém tom procesu děláme inscenaci, která bude mít premiéru v září.

Ponor na dNO Oravské přehrady

Při čekání na začátek představení na rozlehlé ploše zimního stadionu prostor rezonuje hlubokými táhlými tóny znějícími z reproduktorů. Nastoluje vážnou atmosféru, v níž se pak nese odpolední inscenace, a uvozuje zážitek z celého představení.

Inszenace vyslaná ze Slovenska vypráví příběh o výstavbě Oravské přehrady, kvůli které bylo vystěhováno okolo čtyř tisíc obyvatel a jejich bydliště následně zatopena. Soubor dNO pochází z Námestova, jehož polovina zůstala v padesátých letech pohřbena na dně Oravy. V inscenaci *No Land* představuje důsledky přesídlování – téměř hmatatelně nechává pocítit tlak stoupající hladiny, strach a vydědění. Sledujeme, jak někteří hospodáři uvěřit slibům zástupců státního zřízení, někteří odmítají odejít do poslední chvíle, ale nikdo nedostane na vybranou. Z množství příběhů vystupuje linka ženy, která na konci zůstává opuštěná, chudá a zneužitá, a to všechno vlastně zbytečně. Její tragédie podtrhuje neštěstí celé komunity.

Nad dřevěnou plochou jeviště plnou suché hlíny visí baňky s vodou jako příslib (a zároveň hrozba) blízkého zavlážení. Voda, hlína a těla herců – divadelní jazyk režiséra Lukáše Kubíka stojí na metaforách. V jednu chvíli herci vyzývají divačku v první řadě, aby se zvedla, vzala

si židli, přešla sál a usadila se na druhé straně. Divačka tak po několika momentech skutečně učiní a po ní i zbytek diváků. Samotně by se mě fyzicky přesun tolik nedotýkal, jelikož obvykle ochotně plním veškeré pokyny herců poměrně bez problémů. Ale když jsem zažila odpor části publika vůči nucenému přesunu – byť jen v rámci jednoho sálu –, dopadla na mě tíseň nuceného přesunu s opravdovou tíhou. Co se nového hronovského blackboxu týče, namestovskému souboru jinak nepříhodná akustika prostoru snad ještě prospěla. Odražený zvuk, který se ozýval po pronesení jakéhokoli slova, zvyšoval vážnost replik, jako by byly pronášeny v kostele. Přechod prostředků od těla, slova, smyčců a hlíny k tiché projekci, který nastal v úplném závěru, zdůraznil změnu, která se s místem nakonec odehrála. Záběry Oravy a veselících se lidí vyznívají v kontextu zhlédnutého ironicky. Konec představení je pak postaven tak, že hutné ticho v publiku trvá i po skončení poslední scény a rozsvícení světel až do chvíle, než se herci seřadí vprostřed scény a ukloní. Prožitek z představení se přelévá mimo vymezené časoprostorové hranice.

Inszenace *No Land* se nesoustředí na původ zla ani jeho politickou orientaci, a vyhýbá se tak banalitě antikomunismu, přestože se v takovém případě jednoduše nabízí. Namísto toho odehraje silný lidský příběh historické události a jejích obětích, které ukazuje jako příliš velké a ve výsledku zbytečné.

Johana Jurášová

Říkal jste, že jste architekt, věnoval jste se divadlu ještě před návratem na Slovensko?

Jen jako divák, ale dost aktivní, jsem odchovaným na brněnských divadlech, na Háčku, Huse, a kromě toho jsem dělal scénografie, většinou nějakých studentských věcí. Divadlo mě bavilo, ale nikdy jsem ani nepomyšlel na to, že bych se ho pokoušel tvořit. A pak jsem zjistil, jak blízko má k architektuře, že je to umění, které zobrazuje člověka v prostoru. Tohle mají architektura a divadlo společné.

Jana Soproová

PS.: Pokud máte pocit, že jste divadlo dNO už na JH viděli, paměť vás neklame. Bylo tady v roce 2022 s inscenací *Hra na Boha*.

15

úterý 6. 8. 2024

Fotostrana Honzy Šváchy

Fotostrana Báry Gréeové

Stíny kreativity

Dalo by se předpokládat, že začne-li se na divadelním festivalu hovořit o kreativitě, bude tak činěno s úctou blížící se modloslužebnosti, neboť kreativita je benzín umění. Pohání, těká, omamuje, čistí fleky, někdy bouchne. Někomu voní, někomu smrdí. Jazyk však zná také spojení kreativní účetnictví a dosti negativně zabarvenou kreaturu či stvůru. Hospodin šest dnů tvořil a my mu to tisíce let více či méně opatrně recenzujeme. Kreatura, co produkt zázraku stvoření, zjevně publikum nenadchla (někdy to jen přes hajlující ruce není vidět hned a titul stvůra je propůjčen až jaksi dodatečně).

Stvořil-li Bůh lidi k obrazu svému, stvořil další tvůrce, navíc schopné se množit. Množství výtvorů tak roste exponenciálně. Kdo nic netvoří, je netvor, a když dva dělají totéž, jeden dělá chybu. Tvorba vytváří něco nového, co tu ještě nebylo. Když to tu nebylo, není to vyzkoušené, certifikované ani stoprocentně bezpečné. Tvoření tudíž implicitně generuje celou řadu omylů, vad, nedodělků, excesů, slepých uliček a country. Abyste hned viděli, že to, co jste stvořili, je dobré, musíte být Bůh, nebo se za něj aspoň považovat. Žít ve světě, kde se tvoří, znamená neustále se pohybovat za cedulí „procházíte stavenišťem“. Žijete-li v něm, činíte tak na vlastní nebezpečí (právníci nestvořili alibismus, jen navazují), že kde byl včera chodník, je dnes výkop, a kudy včera nepadal pytel cementu, tudy dnes, wait for it, padá pytel cementu.

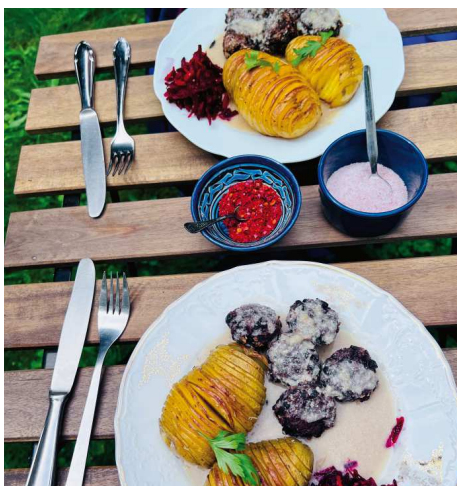
Tvoření hranice nezná, tvoření je neustále zkouší. Tvoření se logicky sráží s tím, co už existuje, s dosavadní konvencí, vžitou a sdílenou. Tvoření otvírá dialog v jazyce, který ještě nikdo neumí. Lije tak živou vodu na úrodnou půdu, čímž z ní dělá dočasně bažinu nedorozumění. Tvoření kolonizuje nové prostory a leze i tam, kde o ně nemá nikdo zájem. Typickým příkladem jsou piktoqramy rozlišující toalety. Pokud nemáte hospodu či kavárnu, ale „nový koncept“, musíte dveře od oněch místností ztvárnit nějak neotřele. Neotřele znamená, že mezi močipána a pisoár postavíte rébus. Pro rébus jistě existuje vhodná chvíle, ale kdesi na opačné straně škály situací. Rozluštil by Champollion hieroglyfy, kdyby Rosettská deska byly s odpuštěním ztracené dveře od hajzlu Cheopsovy pyramidy? Ne! Jednou a zcela výjimečně tudíž volám: „Pochválena budiž úlevná konzervativnost hronovských podniků!“

Jan Duchek

Do každodenního cvičení pilates se zapojily i dětské cvičenky.

Autostyl
TRUTNOV

NA VĚDOMOST SE DÁVÁ

Ko-lectorka dětského semináře Tereza Mátlová má narozeniny!

My máme přání jediný!

kollektiv redakce a organizačního týmu

Ostrov, kde rostou veganské kuličky

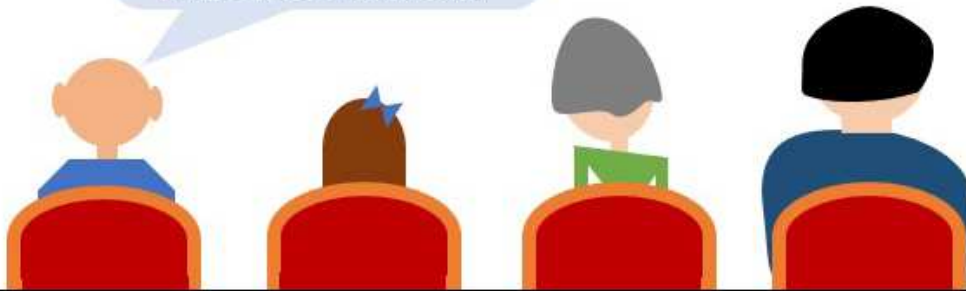
Zavřete oči a představujte si... Stará zahrada s ovocnými stromy. Místo podlahy hebký mech. Pár dřevěných stolků, židle, lavičky a božský klid. A než se nadějete, stoly jako by se samy prostíraly: v miskách se blyští zelňačka s uzeným tofu, vedle ní trůní ten nejbáječnější domácí chleba, jaký jste kdy měli, a jako hlavní chod božské nemasové kuličky z tempehu, černých fazolí a mořských řas s citronovou omáčkou, salátkem z červené řepy a krásně křupavými bramborami hasselback. Vůni, chutí i požitků plno, a k tomu tak všestranně hezky. Je to sen? Nebo jsme snad umřeli a jsme ve veganském nebi? Těžko říct. My si trochu myslíme, že byste to mohli chtít zažít. Není to ale tak jednoduché, musí se pro to něco udělat. Třeba začněte tím, že se pozeptáte v okolí – a kdo ví, snad vám někdo řekne, jak na to.

Michal Zahálka

18

Jak říká okřídlené přísloví:
„Tisíckrát opakovaná
chyba se stává bláznivou
konverzační komedií.“

STÍNOVÝ CLUB #04

Win-win

Drazí vínonauti, vědomi si toho, že hlavní proud řeky vína stále teče Tritonem a kvalitní informace odtud oceníte nejvíc, rozhodli jsme se protáhnout svou archu pomluvy ještě jednou mezi Skyllou a Charybdou podniku s trojzubcem ve štítu. Pozdně odpolední slunce si vyžádalo pití bílého. Takže dvě tři dechová cvičení podle Wima Hofa, něco pružného na skousnutí podle Jacka Nicholsona a lijte nám to, než si to rozmyslíme.

Ryzlink rýnský

– suché, vinařství Valíček, Perná, 2 dcl za 44,- Kč

Rulandské šedé

– suché, Maďarsko, 2 dcl za 44,- Kč

Barva a konzistence: Barevně byla vína vzájemně těžko k odlišení, obojí čirá, jiskrná, v odstínu

lipového květu, snad jen rýňák se blýskl lehounce nazelenalým odleskem, který by třeba u tlačanky tak sympatický nebyl.

Vůně: Rulandské nám vyšlo vstříc bonbónovou vůní bílých Haribo medvídků, která se zkultivovala v medově květinový projev. Až o hodně později nakoukly do dveří citrusy a ptaly se, zda něco nechceme. Nechtěli jsme. Ryzlink se nacpal do nosu jak Bohdalka do televize a rozbil sebevědomé ovocité aroma. Ani přes něj se však nedalo tak docela přechichnout, že opodál krouží deštěm řada znavených poníků.

Chut: Rýňák zahájil líbivěji, jevil se plnější a v rámci suchosti sladší. Papáju (kterou bychom čekali spíše v rulandském) doženou broskve ze šumáku Tang, který jsme lízali jako děti z dlaně. Víno bylo kluzké, pitné a samozřejmě. V propojení kyselin a zbytkového cukru však s delším pitím cosi nesedí, jako když doladíte rajčatový salát, ale ještě by potřebo-

val chvilku odležet. Rulandské se uvedlo kulantním a nikterak pompézním projevem, pak si dalo pauzu a jako by mimochodem přihodilo kyselinku.

Verdikt: Rulanda vynesla do společnosti své oplácné tvary, ale oděné do nepompézní elegance všedního dne, koukala vlídnými vodovými očima a byla příjemnou a nenucenou konverzační partnerkou (klidně na celý večer). 78 bodů ze 100.

Dvojka rýnského si myslí, že je Kočka, takže naopak přitlačila na pilu a její evidentní snaha sbalit nás a pomotat nám hlavu vyzněla o poznání víc kolotočově. 75 bodů ze 100.

Na okenici Tritonu visí noticka, že po dobu festivalu neprodávají víno na domů. Po vypití zweigeltrebe nám to opatření přišlo rozumné, ježto některé moky by měly být užívány pouze pod odborným dohledem. Zdá se však, že v bílých vínech je situace podstatně lepší.

Jan Duchek

Humans of Hronov

Julie, Lipník (poprvé)

Co děláš v normálním životě?

Věnuju se divadlu a momentálně studuju na vysoké škole český jazyk. Velmi ráda propojuju češtinu a divadlo.

Co je pro tebe Hronov?

Zatím mě to tady hodně moc baví. Velice inspira-

tivní prostředí a žeru, že tady vidíš čtyři představení denně za super cenu. Až se vrátím z Hronova, mám chuť napsat nějakou divadelní hru.

Co je ti na Hronově záhadou?

Jak je možné, že se všichni účastníci Jiráskova Hronova vejdou do Tritonu, kde se nachází jen pár laviček? A taky proč tu je slyšet chrápání člověka, co je o čtyři stany vedle?

Co bys byla, kdybys byla seminář?

Buď bych byla Objekt, nebo nějaký hodně kontaktní fyzický seminář, během něhož se člověk hodně pohybuje.

Co nemáš ráda v divadle?

Hned několik věcí. Lacinost, prvoplánovost, zbytečná přehnaná vulgarita a sexistický trapný nářádky.

Zemřel Václav Martinec

Dorazila čerstvá, smutná zpráva: ve věku 87 let navždy odešel doc. Václav Martinec, významný český pedagog, režisér a herec spjatý mimo jiné významně i s amatérským divadelním hnutím. Vzpomínáme s velkou úctou a vděčností.

foto Pavel Štoll / Databáze českého amatérského divadla

Uvažujme déle a více: díl IV.

19

úterý 6. 8. 2024

Rádi si představujeme, co by bylo kdyby. Proto přinášíme otázku do diskuze ke čtvrtému dni festivalu.

4. Co bys vnímal/a, kdyby sis během představení zacpal/a uši?

PROGRAM

Úterý 6. 8. 2024

HLAVNÍ PROGRAM

14:00 (B, D)

Malý sál Jiráskova divadla 120'
PC – Problémový klub

14:00 (A) a 16:15 (B)

Jiráskovo divadlo 45'
Blok Tanec, tanec... a Otevřeno Kolín

16:45 (A) a 19:45 (B)

Sál Josefa Čapka 55'
Blok Tanec, tanec... a Otevřeno Kolín

15:00 a 17:45 (B) a 20:30 (A)

Sokolovna 60'
Gen D, Dolní Břežany
Mafiano

15:15 a 18:15 (C) a 21:15 (D)

Zimní stadion 70'
Kardio Theatre, Praha
Nevesely truchlivy aneb Kabaret duševní

15:15 a 17:15 a 19:30

Fara – kostel Všech svatých 60'
Kočovní divadelní společnost, Krnov
Vzpoua vařeček

22:00

Malý sál Jiráskova divadla 120'
KDR – Klub divadelních rváčů

DOPROVODNÝ PROGRAM

12:45–14:00

náměstí Čs. armády
Festivalové minuty a vítání divadelních souborů

15:00–15:45

park A. Jiráska – velká stage
Loutky bez hranic
Baba Jaga a Meč moci nejmocnější

15:00–20:00 – začátek každých 15 minut

šatna Základní školy 10'
TRIARIUS Česká Třebová
Ahoj můj miláčku

16:00–16:45

park A. Jiráska – malá stage
Divadlo z truhlice
Karkulka z kredence

17:00–18:00

park A. Jiráska – velká stage
Jana Rychterová
Koncert – šanson, folk, blues

17:30–19:00

Stará papírna – Čapkův mlýn
Kníže Václav na náměstí, svatý Václav v kostele
přednáška

18:00–19:30

park A. Jiráska – malá stage
DADAisté
Sňatek bez nevěsty aneb Jak nenapálit sám sebe

20:00–21:00

park A. Jiráska – velká stage
Poutníci
Koncert – bluegrass

21:15–22:15

park A. Jiráska – malá stage
2+1 Jam band
Koncert – rock, blues, jazz

22:30–23:30

park A. Jiráska – velká stage
Coffee To Help
Koncert – alternative-rock

ALPRIM

GAMECHANGER

Vybavíte si divadelní zážitek, po kterém jste změnilí své chování v osobním životě?

Několik. Popořadě: *Penzion pro svobodné pány* – ten přival energie ve mně uvolnil vlastně i moji vlastní. Byl jsem kluk z vesnice, kterej balil o šest let starší inženýrku z Prahy, s kterou měl sex před třemi měsíci jen proto, že se vsadil s kámošem, že ji bude mít. A najednou jsme měli stejný duchovní zážitek, tenkrát začalo naše duchovní přiblížení, které skončilo až po pěti letech jen proto, že jsem nebyl dost dospělý na trvalý vztah. Ale ta energie mně vlastně ukázala, co dokáže divadlo.

A najednou pak přišla *Zed'* a touha se na něčem podílet, což se za pár let stalo. A to samozřejmě změnilo velmi mé bytí v tomto žití. Pravdivý příběh vlastně nastavil (svým způsobem zreflektoval) mé vnímání bytí v tomto světě. Asi je to takto moc zkratkovité, ale jinak by to bylo na docela na velkou esej. Jinak díky za to, že jsem si udělal tuto reflexi.

Rostislav Soukup

Host do PC

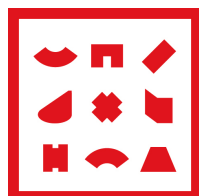
Zitřejším (středoevropským) hostem do PC bude Jiří Lössl (obrázek vpravo). Ten vystudoval pedagogiku tance na Akademii múzických umění v Praze, kde byl též jmenován docentem v oboru dramatická umění. Je odborným pracovníkem NIPOS pro scénický tanec (od 1999), pedagogicky působí na Akademii múzických umění na Katedře tance Hudební a taneční fakulty (od roku 2007, didaktika taneční výchovy) a Katedře výchovné dramatiky Divadelní fakulty (od roku 2003, pohybová výchova s metodikou). Věnuje se pedagogické, metodické, koncepční, publikační a výzkumné práci v oblasti scénického tance a pohybových umění vůbec. Mapuje zejména problematiku amatérského tanečního umění. Na Problémovém klubu se na vás spolu s Ludkem Horkým, Ivo Kristiánem Kubákem, Jitkou Šotkovskou a Alenou Zemančíkovou těší od 14 hodin v malém sále Jiráskova divadla.

CÍSAŘOVY NOVE SATY

Festival otevřeného divadla na počest profesora Jana Císaře, 24.–26. ledna 2025, Divadlo VILA Štvanice, Praha. Pokud by měl někdo zájem účastnit se a zároveň se podílet jako dobrovolník na akci, ozvěte se.

Lenka Huláková / 773 184 172
hulakova@nipos.cz

Zpravodaj 94. Jiráskova Hronova 2024

Vydává organizační štáb.

Redakce: Michal Zahálka (šéfredaktor), Jan Duchek, Milan Hábl, Johana Jurášová, Lukáš Křížek, Kateřina Prášilová, Jana Soprová, Honza Švácha, Radmila Hrdinová (redakce), Ivo Mičkal (foto), Michal Drtina (grafika a zlom).

Jazykovou korekturou prošlo při poslechu Marie Rottrové. Nejspíš mráz ji zkosił mačetou.

Stránky festivalu: www.jiraskuvhronov.eu **E-mail:** JHZpravodaj@gmail.com